

různé

ZMĚNY V BOJOVÝCH ŘÁDECH SOVĚTSKÉ ARMÁDY ZA VELKÉ VLASTENECKÉ VÁLKY

Ozbrojené síly SSSR uskutečnily v letech Velké vlastenecké války SSSR více než 50 operací skupin frontů, asi 250 frontových operací a tisíce bojů a střetnutí, v jejichž průběhu se vojenská teorie a praxe obohatily o vynikající příklady strategie, operačního umění a taktiky.

V teorii a praxi sovětského vojenského umění se projevily přednosti společenského zřízení, vojenské organizace socialistického státu a tvůrčí charakter sovětské vojenské vědy.

Mezi charakteristické rysy sovětského vojenského umění patří jeho tvůrčí charakter, odrážející se v neustálém rozvíjení forem a způsobů bojové činnosti, v jejich vhodné volbě v souladu s konkrétní situací, v rozhodném odmítnutí dogmatismu a zastaralých teoretických pouček, jestliže neodpovídaly změněným podmínkám a potřebám ozbrojeného zápasu. Mísoto šablonovitěho používání mnohdy zastaralých zásad vojenských řádů a lpění na podrobnostech jednotlivých ustanovení vojenských předpisů, jak to bylo typické pro německý wehrmacht, sovětské vojenské umění se vyznačovalo všestranným rozbohem situace, hlubokým vědeckým předvídaním a dovedným používáním základních principů vedení bojové činnosti s využitím získaných bojových zkušeností.

Dalším charakteristickým rysem sovětského vojenského umění za Velké vlastenecké války bylo spojování teorie s praktickou činností. Zkušenosti z ozbrojeného zápasu, průběhu a výsledků bojů se silným nepřítelem se staly kritériem správnosti vojenskoteoretických pouček a současně i základem pro zdokonalování došavadních způsobů vedení bojové činnosti, pro zvyšování její účinnosti, jakož i pro rozpracování nových způsobů, které nejvíce odpovídaly potřebám ozbrojeného zápasu.

Sovětské vojenskoteoretické myšlení, založené na principu těsné jednoty teorie a praxe, se pozvedlo na vyšší stupeň ve vědeckém rozboru válečných jevů, obohatilo se o závěry z těchto analýz a vypracovalo praktická doporučení, která pak byla zakotvena v řádech, předpisech a směrnicích pro různé druhy bojové činnosti vojsk.

Plukovník doc. PhDr. Karel Adam, CSc.

V období výstavby Sovětské armády do Velké vlastenecké války byla věnována velká pozornost technické stránce, organizační výstavbě i rozpracování vojenské teorie. Postupně se tvořila a rozpracovávala teorie hluboké útočné operace a boje. Podstata teorie hluboké útočné operace spočívala ve zničení nepřítele na jedinou v celé operační hloubce jeho obrany.

Na podkladě teorie hluboké útočné operace a v závislosti na zdokonalení bojové techniky ve třicátých letech došlo postupně i ke změnám v oblasti taktiky. V roce 1935 byla vydána Směrnice o hlubokém boji a v roce 1936 Polní řád Rudé armády, v nichž byly zakotveny hlavní principy teorie hlubokého útočného boje.

Nová teorie hluboké útočné operace a hlubokého útočného boje plně odpovídala nejnovějším požadavkům vojenství daného období. Tyto teoretické názory byly doplněny o poznatky ze sovětsko-finské války a o zkušenosti z prvního období druhé světové války. V letech 1940–1941 vyšly návrhy nových řádů. Avšak vzhledem k tomu, že tyto nové poznatky si pro nedostatek času v plné míře velitelský sbor neosvojil a vojska nezvládla a že také nebyly zabezpečeny materiálně technické požadavky armády, zahajovala Rudá armáda Velkou vlasteneckou válku v podstatě na principech ustanovení Polního řádu z roku 1936. Teprve v průběhu bojové činnosti se postupně vojenská praxe prohlubovala o nové prvky.

V průběhu Velké vlastenecké války bylo třeba pružně, cílevědomě reagovat na danou bojovou situaci a zejména v nejkratší možné době rychle uvést nové požadavky do bojové činnosti vojsk a práce velitelů a štábů. Proto kromě změn v bojových řádech sehrávala významnou úlohu i nařízení, směrnice a rozkazy Lidového komisaře obrany. Mezi ně patří např. Směrnice o protitankové obraně, vydaná v červenci roku 1941, kde bylo uloženo soustřeďovat dělostřelectvo pro boj proti nepřátelským tankům na tankových směrech, nebo Směrnice č. 03 z 10. ledna roku 1942, kde bylo uloženo zaměřit dělostřeleckou přípravu dělostřeleckým útokem.

Bojová činnost prvního období Velké vlastenecké války ukázala, že některá ustanovení předválečných řádů zastarala a vyžadovala přehodnocení. Např. střelecké jednotky, útvary a svazky při průlomu slabě vybudované ohniskové obrany členily bojovou sestavu do 2 až 3 sledů. V důsledku toho měla střelecká divize při útoku na přední okraj nepřátelské

obranu jen o něco více jak jednu třetinu střeleckých rot. Rovněž dělostřelecká skupina pro podporu pěchoty měla jeden, zřídka dva dělostřelecké oddíly. Proto byl počáteční úder střelecké divize slabý a vojska měla zbytečné ztráty.

Proto byl koncem prvního období Velké vlastenecké války 8. října roku 1942 vydán rozkaz Lidového komisaře obrany č. 306. Na začátku rozkazu bylo zdůrazněno, že: "...zkušenosti z války proti německým fašistům ukazují, že některé články našich řádů již zastaraly a vyžadují přehodnocení. Řády vždy přinášely a v budoucnu budou nadále přinášet Rudé armádě velký užitek. Avšak řada článků řádů zastarala tak, že by přinášely Rudé armádě velké nebezpečí, kdyby nebyly okamžitě změněny. Jde o ty nedostatky v řádech, které mají vztah k tvoření bojových sestav za útoku, zabezpečení jednotek a útvarů palebnými prostředky, organizaci palby, úloze velitelů v útočném boji".

Lidový komisař obrany nařídil maršálu SSSR B. M. Šapošnikovi, aby udělal odpovídající změny v rozpracovaných návrzích Polního řádu a Bojového řádu pěchoty a předložil je nejpozději do 16. října k podpisu.

V průběhu prvního období Velké vlastenecké války byly prověřeny předválečné názory na vedení útočné a obranné činnosti. Ve své podstatě se projevily jako správné. Avšak praxe ukázala, že některé části řádů, jak to potvrdil i rozkaz Lidového komisaře obrany č. 306 z října roku 1942, jsou již překonané vývojem vojenství v průběhu druhé světové války.

Udělat změny však vyžadovala nejen praxe, ale i změna vojenských, politických a ekonomických podmínek, které se postupně pozitivně vyvíjely ve prospěch Sovětského svazu. Zejména pak po přelomu, jenž nastal ve vedení války po protiútoky Sovětské armády u Stalingradu, kdy Sovětská armáda vybojovala strategickou iniciativu, kterou si upevnila v bitvě u Kurska. Tyto skutečnosti vedly k řadě významných organizačních změn ve struktuře sovětských ozbrojených sil i k zásadním změnám ve vedení bojové činnosti, kdy převládající byl strategický útok.

Tyto skutečnosti se promítly do řady změn ve vedení bojové činnosti všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk. Velký význam pro rozvoj taktiky Sovětské armády měl Bojový řád pěchoty, který byl vydán koncem roku 1942 a Polní řád, který vyšel počátkem roku 1943. V nich byly také zevšeobecněny dosavadní bo-

nové zkušenosti vojsk z útočného a obranného boje.

Polní řád Rudé armády z roku 1943 byl v roce 1946 vydán jako překlad pro potřebu Československé armády a stal se v počáteční etapě výstavby československých ozbrojených sil významným zdrojem aplikací bojových zkušeností Sovětské armády z Velké vlastenecké války v souladu s ustanoveními Košického vládního programu.

Tento Polní řád Rudé armády v podstatě platil až do konce Velké vlastenecké války, kdy již nějaké jeho závažnější změny nebyly nezbytné.

Polní řád, jak bylo uvedeno v jeho úvodu, obsahoval se zřetelem na zkušenosti z bojů na obranu sovětského státu zásady bojového použití armády, sboru, divize a brigády, jezdeckých, tankových a mechanizovaných vyšších jednotek a bojového letectva.

Polní řád posuzoval soudobý boj jako boj, v němž jsou hromadně použity různé druhy vojsk, což vyžaduje těsnou součinnost, protože jen jejich společným úsilím je možné dosáhnout úspěchu.

Bylo v něm uvedeno, že bojové podmínky jsou velmi různé, a proto ani Polní řád přes jeho obsáhlost (v českém překladu měl 374 stran) nemůže všechny bojové možnosti vyčerpat. Proto uvádí jen hlavní zásady vedení boje a způsoby řízení vojsk a zdůrazňuje, že velitelé všech stupňů kromě důkladných vědomostí musí uplatňovat i zkušenosti, široký rozhled a tvůrčí iniciativu. Tím je vyjádřena i zásada, která platí stále, že bez všestranně připraveného, politicky vyspělého, všeobecně vzdělaného velitele není možné správně uplatňovat požadavky řádu v reálné praktické činnosti.

Podstatnou změnou v Polním řádu z roku 1943 bylo, že byla zavedena nová bojová sestava. Základním požadavkem nové bojové sestavy bylo, aby se pěchota a palné prostředky zúčastnily boje od začátku až do konce v co největším počtu a současně. Polní řád rovněž ukládal vytvářet hluboké bojové sestavy. S tím souviselo i negování dělení bojové sestavy na „úderné a poutací skupiny“ a požadavek, aby většina sil a prostředků by-

la rozmístěna na směrech hlavního úderu.

Byla rovněž zdůrazněna úloha velitele v boji a tím kritizována praxe mnohých velitelů vést osobně jednotku do útoku. Velitelé byli povinni pozorovat a řídit boj, a proto měli být za „bojovou čarou“ svých jednotek.

Polní řád zavedl nové názvy: dělostřelecký útok a letecký útok a vymezil obsah těchto útoků. Dále byly stanoveny kategorické úkoly pro tanky, které se při útoku měly v podstatě podílet na přímé podpoře pěchoty, nebo měly působit jako sled využití úspěchu v operační hloubce při silné podpoře vlastního letectva.

Polní řád rovněž stanovil úkoly při vedení obrany, která měla být odolná a aktivní.

Je zajímavé, že v řádu byly uvedeny i příklady vedení obrany z vlastenecké války ruského národa proti Napoleonovi.

Do Polního řádu byla rovněž zahrnuta zvláštní kapitola o partyzánském hnutí.

Ve změnách v bojových řádech Sovětské armády za Velké vlastenecké války SSSR se odráží rozvoj vojenského umění a teoretického myšlení i zobecněné praktické bojové zkušenosti. Promítají se v nich i změny v oblasti bojové techniky, organizaci vojsk i v charakteristice bojové činnosti nepřítelů. I přes přesné vymezení úkolů a povinností nemohly vyčerpat různorodost a rozmanitost všech možných situací, které ve vedení ozbrojeného zápasu mohou nastat. Proto oprávněně byl dán požadavek na velitele, aby iniciativně a tvořivě se znalostí situace uváděli do praxe požadavky řádů.

Tyto zkušenosti jsou trvale platné i v současnosti. Proto i naše řády, včetně nového Bojového řádu pozemního vojska ČSLA, kde jsou kodifikovány požadavky vycházející z dosaženého stupně rozvoje socialistické vojenské vědy, vyžadují, tak jak to ukládá rozkaz ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1984–85, osvojit si a v praxi uplatňovat jeho zásady. Tím přispějeme k realizaci linie XVI. sjezdu KSČ při upevňování připravenosti ČSLA k obraně socialistické vlasti.

СОДЕРЖАНИЕ

В Чехословацкой Народной Армии был внедрен новый Боевой устав Сухопутных войск, который является важным документом военно-политического и военно-специального значения. Он вполне соответствует требованиям единой и всесторонней подготовленности личного состава ЧНА в рамках армий государств-участников Варшавского Договора. Содержит самые новые мнения и выводы по теории и практики тактики, по подготовке и ведению современного боя.

Командный состав в настоящее время изучает этот Боевой устав и постепенно его требования внедряет в жизнь войск.

Этот номер Военной мысли отведен изложению основных принципов Боевого устава, и его целью является оказать помощь нашим читателям для освоения ими и практического применения в ходе выполнения задач текущего учебного года.

- x -

Генерал-лейтенант Милослав Зика

Об освоении и практическом применении принципов Боевого устава Сухопутных войск ЧНА	3
--	---

Полковник Йосеф Звержина
полковник Станислав Юржица

Политическая работа в бою	9
--	---

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Полковник Йосеф Вишничка

Основы и принципы современного общевойскового боя	13
--	----

Полковник Карел Куба

Управление войсками	17
--------------------------------------	----

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент

Подготовка и ведение наступления	21
---	----

Полковник Йосеф Урбанец

Основы встречного боя	31
--	----

Полковник Иржи Кржижек, кандидат военных наук, доцент

Организация и ведение обороны	38
--	----

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент

Передвижения войск	46
-------------------------------------	----

Полковник Зденек Грон, кандидат военных наук, доцент

Применение воздушных десантов	53
--	----

Полковник Эмил Совак

Задачи РВнА в современном бою	57
--	----

Полковник Мирослав Когоут

Задачи войска противовоздушной обороны	61
---	----

Подполковник Здзек Дворник	
Способы ведения боевых действий армейской авиацией	64
Подполковник Людвик Сыпал	
К организации связи	68
Полковник Иржи Лазна	
Всесторонне обеспечение боя	72
Подполковник Ян Едличка	
Разведка – важнейший вид боевого обеспечения	76
Полковник Франтишек Скопец	
Защита от оружия массового поражения	80
Полковник Ян Папрчка полковник Ян Мило	
Радиоэлектронная борьба	85
Полковник Иржи Червенка	
Инженерное обеспечение общевойскового боя	88
Полковник Милош Земан, кандидат военных наук, доцент	
Место и роль химического обеспечения боя	92
Полковник Ладислав Кебисек	
О топогеодезическом обеспечении	97
Полковник Милан Лихка, доцент	
Место и роль технического обеспечения	101
Майор Ярослав Кубичек	
К тыловому обеспечению	106

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Карел Адам, кандидат философских наук, доцент	
Изменения в боевых уставах Советской Армии в ходе Великой Отечественной войны	109

POZNÁMKY

